

DECIZIE

08 februarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursurile declarate de către Aladov Gheorghi și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cerea de chemare în judecată a lui Aladov Gheorghi împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 25 mai 2016, prin care au fost admise apelurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, casată hotărârea Judecătoriei Comrat din 21 martie 2016, în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral și în această parte emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii, în rest hotărârea primei instanțe a fost menținută,

c o n s t a t ă :

La 17 iulie 2015, Aladov Gheorghi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că la 26 decembrie 2005 de către procuratura mun. Comrat a fost începută urmărirea penală pe cauza penală nr. 20005198100 conform semnelor infracțiunii prevăzute de art. 312 alin. (1) Cod penal.

Ulterior, la 17 martie 2006, 13 aprilie 2006 și 06 mai 2006 de către organul de urmărire penală a IPR Comrat a fost începută urmărirea penală pe cauzele penale nr. 2006190066, nr. 2006190067, nr. 2006190068, nr. 2006190069, nr. 2006190088, nr. 200690089, nr. 200690090, nr. 2006190108, nr. 2006190109, nr. 2006190110, nr. 2006190115 și nr. 2006190116, pe faptul săvârșirii infracțiunii, prevăzute de art. 196 alin. (3) Cod penal, iar prin ordonanța procurorului din 04 mai 2006, cauzele penale respective au fost conexe într-o sigură procedură cu atribuirea nr. 2006190066.

La 09 mai 2006, organul de urmărire penală a IRP Comrat a început urmărirea penală pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) Cod penal, cauza penală nr. 2006190145.

La 30 mai 2006, organul de urmărire penală a IRP Comrat a început urmărirea penală pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (3) Cod penal, cauza penală nr. 2006190164.

Prin ordonanța procurorului din 31 mai 2006 cauzele penale cu nr. 2005198100, nr. 2006190066, nr. 2006190164 și nr. 2006190145 au fost conexate într-o procedură, cu atribuirea nr. 2005198100.

La 03 ianuarie 2007 de către organul de urmărire penală a DUP MAI a fost începută urmărirea penală pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) Cod penal, cauza penală nr. 2007990002.

Prin ordonanța procurorului din 15 ianuarie 2007 cauzele penale cu nr. 2005198100 și nr. 2007990002 au fost conexate într-o procedură, cu atribuirea nr. 2005198100.

Remarcă că prin ordonanța din 17 ianuarie 2006, dânsul a fost recunoscut în calitate de bănuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 312 alin. (1) Cod penal, pe cauza penală nr. 2005198100.

În temeiul ordonanței privind efectuarea percheziției din 13 mai 2006 la domiciliul său a fost înfăptuită percheziția.

Prin ordonanța din 31 octombrie 2006 a fost recunoscut în calitate de bănuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) Cod penal pe cauza penală nr. 2005198100.

Iar prin ordonanța din 30 ianuarie 2007, a fost atras în calitate de învinuit pe cauza penală nr. 2005198100, și i-a fost înaintată învinuirea în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4) și art. 312 alin. (1) Cod penal.

Ulterior, prin ordonanța din 17 aprilie 2007 i-a fost înaintată o nouă învinuire privind săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4) și art. 312 alin. (1) Cod penal, concomitent prin ordonanța din 17 aprilie 2007, fiindu-i aplicată măsură preventivă în formă de obligație de nepărăsire a țării.

La 28 aprilie 2007 i-a fost înmănată rechizitoriul pe faptul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4) și art. 312 alin. (1) Cod penal, iar cauza penală a fost expediată în instanța de judecată, Judecătoria Comrat pentru examinare.

Astfel, prin sentința judecătorei Comrat din 24 aprilie 2010 a fost achitat de sub învinuire în baza art. art. 27, 196 alin. (4) Cod penal din motivul lipsei în acțiunile sale a elementelor infracțiunii și în baza art. 42 alin. (4), 312 alin. (1) Cod penal din motivul lipsei faptei infracțiunii

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05 martie 2014, au fost respinse cererile de apel depuse de procuror și părțile vătămate și a fost menținută sentința primei instanțe, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25 noiembrie 2014, a fost respins ca inadmisibil recursul depus de procuror.

În context, invocând prevederile art. 1398 alin. (1), 1405 alin. (1), 1422 Cod civil, și art. 3 alin. (1) lit. a), c) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, susține reclamantul că în rezultatul efectuării ilegale a urmăririi penale în privința sa, aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de declarație de a nu părăsi țara, tragerii ilegale la răspundere penală și efectuării ilegale

a percheziției, i-au fost cauzate suferințe morale considerabile, astfel încât, fiindu-i cauzată și o daună considerabilă.

Prin urmare, afirmă că statul care în baza legii este subiectul răspunderii ce compensează dauna morală cauzată prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuraturii care în mod ilegal i-au încălcat drepturile lui nepatrimoniale (cinstea, demnitatea, integritatea personală) și care i-au pricinuit astfel suferințe morale considerabile este obligat să compenseze dauna morală cauzată în forma stabilită de legislație prin intermediul acordării unei compensații materiale în echivalent bănesc.

Iar, la evaluarea importanței daunei morale cauzate și stabilirii quantumului daunei morale care urmează a fi compensată urmează de ținut cont de factorii care condiționează gradul și caracterul daunei morale cauzate și anume gravitatea infracțiunii de care a fost învinuit, întinderea urmăririi penale și debaterilor judiciare, rezonabilitatea cu care fapta a fost primită de societate privind informația ce ține de învinuirea lui și consecințele ei, natura drepturilor încălcate și locul acestora în sistemul valorilor umane precum și caracterul și gravitatea suferințelor psihologice.

Totodată, consideră reclamantul că la aprecierea quantumului reparării daunei morale urmează să se țină cont și de aspectul psihofiziologic a statutului său în momentul săvârșirii acțiunilor ilegale menționate mai sus.

Menționează că prejudiciul moral cauzat poartă un caracter nepatrimonial, care însă i-a afectat lumea interioară și i-a distrus starea psihologică, iar tulburarea stării emoționale a fost atinsă prin faptul conștientizării imposibilității de a se opune mijloacelor accesibile de drept în cazul unui asemenea gen de samavolnicie din partea organelor de drept.

Mai susține reclamantul că suferințele care i-au fost cauzate în urma influenței psihologice au dus la înrăutățirea relațiilor cu familia și persoanele care îl înconjoară.

În urma acțiunilor ilegale îndreptate intenționat spre discreditarea personalității sale, înjosirea și pierderea reputației, i-au fost cauzate suferințe morale considerabile și consideră că compensația bănească în quantum de 200 000 lei va fi proporțională acelor suferințe, prejudicieri și disconfort, care a fost el nevoit să-1 suporte în urma săvârșirii acțiunilor ilegale față de sine.

În drept își întemeiază cerințele în baza art. 1398, 1405, 1422-1424 Cod civil art. 3 alin. (1) lit. a), c) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Solicită repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii în mărime de 200 000 lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea protocolară din 22 octombrie 2015 a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM.

Prin hotărârea Judecătoriei Comrat din 21 martie 2016, acțiunea a fost admisă parțial, fiind încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Aladov Gheorghe cu titlu de prejudiciul moral suma de 25 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3 000 lei, în rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Comrat din 25 mai 2016, au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM, casată parțial

hotărârea primei instanțe, în partea ce ține de încasarea daunei morale și pronunțată în partea casată o nouă hotărâre prin care s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Aladov Gheorghi suma de 10 000 lei cu titlu de prejudiciul moral, în rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 07 iulie 2016, Aladov Gheorghi a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat că decizia instanțe de apel este ilegală și neîntemeiată, iar concluziile instanței vizavi de caracterul exagerat al cuantumului prejudiciului moral și necorespunderea acestuia suferințelor suportate nu se întemeiază pe careva explicații obiective și contravin circumstanțelor cauzei cercetate în cadrul examinării pricinii.

Indică că instanța de apel a examinat unilateral circumstanțele cauzei, nu a ținut cont de argumentele invocate în susținerea cerințelor înaintate și a lăsat fără apreciere caracterul acțiunilor pârâtului durata acestora și gravitatea, precum și consecințele suferințelor cauzate.

La 05 august 2016, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată, sau modificarea deciziei instanței de apel în sensul diminuării mărimii prejudiciului moral acordat.

În motivarea recursului a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece instanța verificând legalitatea și temeinica hotărârii primei instanțe a interpretat eronat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral.

Astfel, indică că în sensul art. 3 alin. (1) lit. a), c) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală este necesară existența faptei ilicite și ilegalitatea actului.

Sub acest aspect, menționează că Aladov Gheorghi nu a fost atras ilegal la răspundere penală și nici nu i-a fost acordat statutul de „condamnat”, fiind doar în calitate de bănuț/ învinuit de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale, iar reclamantul nu a prezentat careva probe concludente prin care să ateste faptul că bănuțala sa ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale.

Mai indică că conform legislației procesual penale, organul de urmărire penală este în drept să efectueze acțiuni de urmărire penală necesare pentru stabilirea adevărului și apărarea intereselor altor persoane inclusiv interesele statului.

Din materialele cauzei rezultă că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală nu au fost declarate ilegale, respectiv, la caz nu sunt întrunite condițiile impuse imperativ de lege - atragerea ilegală la răspundere penală, motiv din care pretențiile urmează a fi respinse.

Remarcă că în conformitate cu prevederile art. 254 alin. (1) CPP, organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului, iar în această ordine de idei remarcă că este important și necesar să se

constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Prin urmare, afirmă că dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

Insistă că la stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral instanța de judecată a aplicat eronat normele dreptului material ce țin de soluționarea prezentului litigiu, apreciind arbitrar argumentele participanților la proces.

Totodată, consideră că și concluziile privind încasarea sumei de 3 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, sunt neîntemeiate, în condițiile în care, prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele cauzei rezultă că copia deciziei recurate a fost recepționată de Ministerul Justiției al RM la data de 21 iunie 2016 și de Aladov Gheorghi la 23 iunie 2016, fapt confirmat prin Avizele de recepție CN 07din 17 iunie 2017 (f. d. 198, 199 Vol. I).

Respectiv, instanța de recurs consideră că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile la 07 iulie 2016 și respectiv 05 august 2016, împotriva deciziei instanței de apel din 25 mai 2016, în termen.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM neîntemeiat și care urmează a fi respins, iar recursul declarat de Aladov Gheorghi întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Fiind investită cu examinarea pricinii în cauză, având ca obiect repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și încasarea cheltuielilor de judecată, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii înaintate, dispunând admiterea parțială a cerințelor înaintate de Aladov Gheorghi și încasând din contul bugetului de stat al RM prin intermediul Ministerului Justiției al RM a prejudiciului moral în mărime de 25 000 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 3 000 lei.

Întru susținerea poziției sale, prima instanță a subliniat că Aladov Gheorghi a fost ilegal acuzat de comiterea a mai multor epizoade de infracțiuni pe o perioadă de nouă ani, care fără îndoială a avut o perioadă lungă de presiune psihologică asupra reclamantului, iar suma de 25 000 lei va fi o compensație echitabilă a prejudiciului moral cauzat în urma aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de obligare de a nu părăsi țara, efectuării percheziției ilegale și atragerii ilegale la răspundere penală.

Judecând apelul declarat de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM, instanța de apel a ajuns la concluzia, admiterii acestuia și casând hotărârea primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral a emis o nouă hotărâre în partea

dată prin care a micșorat cuantumul prejudiciului moral încasat în beneficiul lui Aladov Gheorghii până la 10 000 lei, în rest menținând hotărârea primei instanțe.

În susținerea soluției date, instanța de apel, s-a referit la faptul că suma încasată de prima instanță în mărime de 25 000 lei cu titlu de prejudiciu moral este exagerată, ținând cont de faptul că în perioada urmăririi penale reclamantul nu a fost supus cărorva acțiuni ce țin de abuzul din partea persoanelor cu funcție de răspundere, care ar fi dus la încălcarea gravă a drepturilor acestuia garantate de Constituția RM.

Astfel, instanța de apel a stabilit că suma de 10 000 lei este o sumă reală și echitabilă pentru dauna cauzată lui Aladov Gheorghii în urma acțiunilor ilegale privind aplicarea măsurii preventive în formă de declarație de nepărsire a localității, efectuării ilegale a percheziției și tragerii ilegale la răspundere penală.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră însă, că deși la soluționarea pricinii au fost stabilite pe deplin circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei în fond, concluziile instanței de apel cu privire la casarea hotărârii primei instanțe și micșorarea cuantumului prejudiciului moral încasat în beneficiul lui Aladov Gheorghie până la 10 000 lei sunt incorecte, rezultate din aplicarea greșită și interpretarea eronată de către instanța de apel a normelor de drept material aplicabile la caz, precum și aprecierea incorectă a probelor prezentate.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs reține actele cauzei, prin care se constată că la 26 decembrie 2005 în baza plângerii lui Coinac Alexandru de către Procuratura mun. Comrat a fost începută urmărirea penală pe cauza penală nr. 20005198100 în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (4), 312 alin. (1) Cod penal (f. d. 1 Vol. I).

Tot materialul probator atestă că ulterior, prin ordonanța de conexare a cauzelor penale din 04 mai 2006, cauzele penale nr. 2006190066, nr. 2006190067, nr. 2006190068, nr. 2006190069, nr. 2006190088, nr. 200690089, nr. 200690090, nr. 2006190108, nr. 2006190109, nr. 2006190110, nr. 2006190115 și nr. 2006190116, intentate la 17 februarie 2006, 13 martie 2006, 03 aprilie 2006 și respectiv 06 aprilie 2006 pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (3) Cod penal, au fost conexate într-o singură procedură, cu atribuirea numărului 2006190066 (f.d. 9-11).

Iar prin ordonanța de conexare a cauzelor penale și prelungirea termenului de urmărire penală din 31 mai 2006 cauzele penale nr. 20005198100 și 2006190066 au fost conexate într-o singură procedură cu cauza penală nr. 2006190145 intentată la 09 mai 2006 pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) Cod penal, și cauza penală nr. 2006190164, intentată la 30 mai 2006 în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (3) Cod penal, cu atribuirea nr. 2005198100 (f. d. 14-17 Vol. I).

La fel, din înscrisurile cauzei rezultă că prin ordonanța privind pornirea urmăririi penale din 03 ianuarie 2007, s-a dispus începerea urmăririi penale conform semnelor infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) Cod penal, cauza penală nr. 2007990002 (f.d. 18 Vol. I) după care, prin ordonanța de conexare a cauzelor penale din 15 ianuarie 2007 cauzele penale cu nr. 2005198100 și nr. 2007990002 au fost conexate într-o singură procedură, cu atribuirea nr. 2005198100 (f. d. 19 Vol. I).

Ulterior, prin ordonanța din 17 ianuarie 2006, Aladov Gheorghii a fost recunoscut în calitate de bănuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (4) art. 312 alin. (1) Cod penal (f. d. 20 Vol. I).

Ca urmare, prin ordonanța privind efectuarea percheziției din 13 mai 2006 s-a dispus efectuarea percheziției la domiciliul lui Aladov Gheorghii din str. Zapadnaia 12, or. Comrat (f. d. 21 Vol. I).

Este cert și faptul că prin ordonanța din 31 octombrie 2006, Aladov Gheorghii a fost recunoscut în calitate de bănuț în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) Cod penal, iar prin ordonanța din 30 ianuarie 2007, Aladov Gheorghii a fost atras în calitate de învinuit pe cauza penală nr. 2005198100, fiindu-i înaintată învinuirea în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4), 42 alin. (4) și art. 312 alin. (1) Cod penal (f. d. 23 Vol. I).

În continuare, prin ordonanța din 17 aprilie 2007 lui Aladov Gheorghii i-a fost înaintată o nouă învinuire pe faptul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4) și art. 312 alin. (1) Cod penal (f. d. 25-26 Vol. I) și tot atunci, în privința învinuitului Aladov Gheorghii a fost aplicată măsura preventivă - obligarea de a nu părăsi țara (f. d. 27 Vol. I).

Prin sentința Judecătorei Comrat din 24 aprilie 2010, Aladov Gheorghii a fost achitat de sub învinuire în baza art. art. 27, 196 alin. (4) Cod penal din motivul lipsei în acțiunile sale a elementelor infracțiunii și în baza art. 42 alin. (4), 312 alin. (1) Cod penal din motivul lipsei faptei infracțiunii (f. d. 29-47 Vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05 martie 2014, au fost respinse cererile de apel depuse de către acuzatorul de stat și părțile vătămate și a fost menținută fără modificări sentința primei instanțe (f. d. 49-79 Vol. I), iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25 noiembrie 2014, a fost respins ca inadmisibil recursul ordinar depus de procuror și menținută decizia Curții de Apel Chișinău (f. d. 80-91 Vol. I).

Reieșind din cele expuse, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele ierarhic inferioare justificat au concluzionat, că în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală și în special prin: intentarea urmăririi penale, efectuarea percheziției la domiciliu, prin aplicarea măsurilor preventive sub formă de obligația de a nu părăsi țara și localitatea precum și prin învinuirea ilegală de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 196 alin. (4), art. 42 alin. (4), 312 alin. (1) Cod penal lui Aladov Gheorghii i-au fost cauzate consecințe determinate de retrairi, încordarea psihică, stres și alți factori care derivă suferințe morale.

Iar acest fapt, atestă temeinicia motivelor ce acordă lui Aladov Gheorghii dreptul și posibilitatea de a-și valorifica dreptul său la acțiune în temeiul prevăzut de art. art. 3, 6, 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998 și de art. art. 1422 alin. (1) și (3), 1423 alin. (1) și (2) Cod civil.

Astfel, conform art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Conform art. 1405 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzal persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu

părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Sub acest aspect, prin aplicarea regulilor de interpretare a normelor enunțate, este evident că, prin emiterea în privința lui Aladov Gheorghii a sentinței de achitare de sub învinuire în baza art. 27, 196 alin. (4) Cod penal din motivul lipsei în acțiunile sale a elementelor infracțiunii, precum și în baza art. 42 alin. (4), 312 alin. (1) Cod penal din motivul lipsei faptei infracțiunii, s-a demonstrat încălcarea drepturilor constituționale ale lui Aladov Gheorghii privind dreptul la libertate și siguranța persoanei, dreptul la viața intimă și familială, dreptul la proprietatea privată și ale prevederilor art. 5 și 8 ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Or, în sensul prevederilor art. 3 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, cât și tragerii ilegale la răspundere penală.

Prin urmare, instanța de recurs constată că deși, la caz, instanțele judecătorești corect au constatat faptul încălcării drepturilor reclamantului la siguranța personală, la respectarea vieții familiale și private, la libera circulație și dreptul la proprietatea privată și au aplicat justificat prevederile normelor de drept material și anume a Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, instanța de apel eronat a stabilit cuantumul prejudiciului moral care urma a fi încasat în beneficiul reclamantului Aladov Gheorghii.

Aici, Colegiul consideră necesar de a evidenția că, prejudiciul moral constituie o formă distinctă a prejudiciului civil care declanșează răspunderea delictuală.

Conform art. 1422 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Conform art. 1423 alin. (1) Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Art. 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 stipulează că, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege.

Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Cu referire la prevederile enunțate și reieșind din specificul acțiunii, instanța de recurs constată că prima instanță, cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios, creând condiții obiective participanților la proces, corect a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat lui Aladov Gheorghi ca urmare a acțiunilor ilicite a procuraturii și instanțelor judecătorești în cuantum de 25 000 lei, dând o evaluare adecvată, în principal criteriilor referitoare la consecințele suferite pe plan psihic de către ultimul, generate de retrairi, de gravitatea și caracterul acestora precum și de sentimentul de afectare a personalității reclamantului.

Pe când, instanța de apel fără a indica careva motive justificative a casat hotărârea primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral și a emis o nouă hotărâre în această parte prin care a micșorat cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanță până la 10 000 lei, sumă care în opinia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, nu poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție persoanei vătămate, la caz lui Aladov Gheorghi.

În susținerea concluziei date instanța de recurs reține că materialul probator anexat la actele cauzei denotă incontestabil faptul că lui Aladov Gheorghi i-au fost cauzate suferințele psihice grave prin faptul că: o perioadă de 9 ani (din 26 decembrie 2005 când a fost începută urmărirea penală pe cauza nr. 20005198100, ulterior fiind intentate încă 15 cauzei penale care au fost conexe într-o singură cauză și până la 25 noiembrie 2014 când s-a finisat examinarea cauzei penale) a fost ilegal acuzat de comiterea unor infracțiuni pe care nu le-a săvârșit, pe întreaga perioadă a examinării cauzei penale au avut loc mai mult de 60 de ședințe de judecată dintre care mai mult de jumătate în municipiul Chișinău, în timp ce dânsul locuiește în or. Comrat, prin efectuarea perchezițiilor la domiciliul acestuia, precum și aplicarea în privința ultimului a măsurilor preventive – declarația de a nu părăsi țara, până la intrarea în vigoare a sentințe Judecătoreiei Comrat din 24 septembrie 2010 (f. d. 27, 48 Vol. I), astfel încât, Aladov Gheorghi în perioada respectivă a fost limitat în dreptul la libera circulație.

Așa fiind, față de considerentele expuse, la caz nu au relevanță argumentele invocate în recursul Ministerului Justiției al RM, precum că Aladov Gheorghi nu întrunește condițiile din normele de drept aplicabile la caz, respectiv, nu este temei de a genera obligațiunea statului de a repara prejudiciu moral ultimului, deoarece acestea se combat prin constatările suscitade.

Totodată, la caz au incidență și prevederile art. 94 alin. (1) CPC, care indică că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

Confirm art. 96 CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Prin urmare, instanța de recurs constată că prima instanță, având în susținere normele enunțate, justificat a dispus încasarea din bugetul statului, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Aladov Gheorghi a sumei de 3 000 lei ce constituie cheltuieli pentru asistență juridică, suportate de ultimul la examinarea litigiului în speță și confirmate prin bonul de plată Nr. 526238 din 20 octombrie 2015 (f.d. 100).

În conexiunea celor relatate se constată că instanța de apel nu a calificat corect, din punct de vedere juridic, acțiunea cu care a fost investită, ce a dus la emiterea unei soluții greșite, pe când prima instanță în mod temeinic și legal a admis parțial acțiunea înaintată de Aladov Gheorghi.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM neîntemeiat, iar recursul lui Aladov Gheorghi întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) CPC, art. 445 alin. (3) Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de către Aladov Gheorghi.

Se casează integral decizia Curții de Apel Comrat din 25 mai 2016 și se menține hotărârea Judecătoriei Comrat din 21 martie 2016, în pricina civilă la cerea de chemare în judecată a lui Aladov Gheorghi împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și încasarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva